

TANÁRI SEGÉDLET

Napo, a veszélyvadász Második lecke – Beavatkozás és megelőzés

Napo kockázatos munkahelyen

A „Kockázatos munkahelyen” a munkahelyi veszélyeket és kockázatokat bemutató rövidfilm, amely arra is felhívja a figyelmet, hogy fel kell mérni a kockázatokat, és a kockázatértékelés megállapításai alapján biztonságosabbá és egészségesebbé kell tenni a munkahelyeket. A film áttekinti a veszélyeket és a leggyakoribb munkahelyi kockázatokat, valamint az „Állj meg, gondolkodj és cselekedj!” elvét.

A film igyekszik megvilágítani a veszélyek és a kockázatok közötti különbséget, azt, hogy miként lehet ezeket megszüntetni vagy csökkenteni, továbbá gyakorlati helyzetekben mutatja be ezeket, hogy jobban megértsük a „kockázat” jelentését.

Kockázatértékelés

Célunk, hogy még érhetőbbé tegyük a kockázatértékelést és annak a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzésében betöltött jelentőségét. Részletesebben kifejtve a célunk:

- A veszély és a kockázat közötti különbség megvilágítása
- Bevezetést adni a kockázatértékelésbe
- Példákkal szemléltetni, hogy mit értünk ez alatt
- Áthidalni az elmélet és a gyakorlat közötti szakadékot

Miért végezzünk kockázatértékelést?

A kockázatértékelés a sikeres biztonsági és egészségvédelmi irányítás alapja, továbbá a munka balesetek és a foglalkozási megbetegedések csökkentésének a kulcsa. Ha jól alkalmazzák, javíthatja a munkahelyi biztonságot és egészségvédelmet – és általában az üzleti teljesítményt.

Mi a kockázatértékelés?

A kockázatértékelés a munkahelyi veszélyekből fakadó egészségi és biztonsági kockázatok értékelésének folyamata. Ez a munkavégzéssel összefüggő összes szempont módszeres vizsgálatát jelenti, figyelemmel a következőkre:

- mi okozhat sérülést vagy kárt,
- kiküszöbölhető-e a veszélyek, és ha nem,
- milyen megelőző vagy védőintézkedéseket tesznek vagy kellene tenni a kockázatok kezelése érdekében.

Jellemző munkahelyi kockázatok (ezek közül több otthon is felmerül):

- Villamos áram
- Tűz
- Szerszámok, különösen a vágóeszközök, például a pengék és kések
- Gépek
- Elcsúszás a padlón, leesés létráról vagy lépcsőről, leesés magasból (pl. állványzatról vagy a tetőről)
- Közlekedés (járműveket, vezetőket vagy gyalogosokat érintő kockázatok)
- Váz- és izomrendszeri megbetegedések (MSD-k) nehéz terhek mozgatása, elforduló mozgás, testtartás (pl. munka képernyő előtt), ismétlődő mozdulatok (pl.

munka futószalag mellett) miatt

- Vegyi anyagok – azonnali károsodás belélegzés, égési sérülés vagy bőrirritáció miatt, továbbá hosszú távú hatások, például rák, légzőszervi megbetegedések és allergiák
- Biológiai kockázatok – baktériumok, gombák vagy vírusok, pl. kórházakban, orvosi elemző laboratóriumokban, a légkondicionáló berendezés nem szakszerű karbantartása
- Zaj, vibráció, lézersugárzás, ionizáló sugárzás, elektromágneses mezők, UV-sugarak stb.

A különböző Napo-filmekből sokféle epizód felhasználható e kockázatok többségének bemutatására. (A. táblázat)

A kockázatértékelés öt lépésből álló módszere

Ez a lecke a kockázatértékelés utolsó három lépésére összpontosít (döntés a megelőző fellépésről; cselekvés; nyomon követés és felülvizsgálat). A két korábbi lépést a „Napo, a veszélyvadász” 1. leckéje mutatja be.

Az 1. lépéssel (A veszélyek és a kockázatnak kitett személyek azonosítása) és a 2. lépéssel (A kockázatok értékelése és rangsorolása) a „Napo, a veszélyvadász” „Kockázatok és veszélyek azonosítása” című első leckéje foglalkozik.

3. lépés – Döntés a megelőző fellépésről

A következő lépésben dönteni kell a kockázatok kiküszöbölésének vagy kezelésének módjáról. Először is azt kell átgondolni, hogy ki lehet-e küszöbölni a kockázatot.

Ha nem, hogyan lehet kezelni a kockázatokat, hogy azok ne veszélyeztessék a nekik kitett emberek biztonságát és egészségét. A kockázatok megelőzésénél és kezelésénél az alábbi általános elveket kell szem előtt tartani:

- a kockázatok elkerülése a veszélyek kiküszöbölésével (pl. Napo megszünteti a szekrényben való megbotlás kockázatát az 1. jelenetben („Vigyázat, veszély!”));
- a veszélyes kicserélése veszélytelenre vagy kevésbé veszélyesre (pl. az irritáló vegyi anyag kicserélése nem irritáló anyagokra a „Napo – Veszély: vegyi anyagok!” irritáló anyagokról szóló epizódjában);
- a kockázatok forrásuknál történő kezelése (pl. márvány vagy kemény kövek vágásakor por képződik. A problémát úgy oldják meg, hogy a mozgó vágópengét vízzel locsolják, ami megakadályozza a porképződést.);
- az egyéni helyett csoportos védőintézkedések alkalmazása (ez azt jelenti, hogy ha a munkatevékenység, például a hegesztés vagy festés során füst vagy gőz keletkezik, megfelelő és hatékony szellőztető rendszert kell telepíteni, ahelyett, hogy egyszerűen csak légzőkészülékeket adnak a dolgozóknak);
- a műszaki fejlődéshez és a változó információkhoz való alkalmazkodás (ha egy új gép ugyanazon munka elvégzését teszi lehetővé a munkavállalóknak egy bizonyos kockázattal – pl. a zajjal – szembeni expozíciója nélkül, a korábbi technológiát le kell szerelni);
- a védelmi szint folyamatos javítása (ez azt jelenti, hogy a biztonság javítása egy állandó folyamat).

4. lépés – Cselekvés

A következő lépés a megelőző és védőintézkedések végrehajtása. Fontos, hogy

minden érdekelt felet bevonjanak a folyamatba, és egy tervet dolgozzanak ki, amelyik meghatározza:

- a megvalósítandó intézkedéseket;
- ki mikor mit tegyen;
- mikorra kell végrehajtani a tervet.

Nagyon fontos, hogy a kockázatok kiküszöbölését vagy megelőzését célzó tevékenységeket rangsorolni kell. (Lásd a „Napo kockázatos munkahelyen” című film 4. epizódját „Kezeljük a kockázatokat!” címmel.)

5. lépés – Nyomon követés és felülvizsgálat

Rendszeres ellenőrzéseket kell végezni annak biztosítása érdekében, hogy a megelőző és védőintézkedések működjenek, illetve azokat végrehajtsák, valamint hogy az új problémákra felfigyeljünk. A kockázatértékelést rendszeresen felül kell vizsgálni a kockázatok természete, illetve a munkatevékenység változékonyságának mértéke függvényében, vagy akkor, ha egy baleset vagy egy majdnem bekövetkezett baleset tanulságainak eredményei erre vezetnek. A kockázatértékelés nem egy egyszeri és örökérvényű tevékenység.

Az értékelés dokumentálása

A kockázatértékelést dokumentálni kell. Egy ilyen dokumentáció kiindulási alapként használható a következőkhöz:

- Tájékoztatás
- Nyomon követés
- Bizonyíték
- A körülmények megváltozása miatti felülvizsgálat

Legalább a következő adatokat célszerű dokumentálni:

- A vizsgálatot végző személy(ek) neve és beosztása
- Az azonosított veszélyek és kockázatok
- A munkavállalók különleges kockázatoknak kitett csoportjai
- A szükséges védőintézkedések
- Az intézkedések bevezetésének részletei, például a felelős személy neve és a dátum
- A későbbi nyomon követés és felülvizsgálat, beleértve a dátumokat és az érintetteket
- A munkavállalóknak és képviselőiknek a kockázatértékelési folyamatba történő bevonásának részletei

Szerepek és felelősségi körök

Fontos, hogy a munkavállalók (ebben az esetben a tanulók) részt vegyenek a veszélyeket meghatározó kockázatértékelésben, és beszámoljanak erről a munkáltatónak (ebben az esetben a tanárnak). A tanulók ismerik a problémákat, hogy feladataik vagy tevékenységük végzése közben mi történik valójában, így be kell vonni őket a kockázatértékelésbe. Gyakorlati ismereteik ahhoz is szükségesek, hogy működőképes megelőző intézkedéseket dolgozzanak ki, amelyek segítenek megvédeni saját magukat, iskolatársaikat és tanáraikat.

A munkavállalóknak (tanulóknak) és/vagy képviselőiknek jogukban áll/feladatuk, hogy:

- részt vegyenek a kockázatértékelésben;

- figyelmeztessék munkáltatóikat (a tanárokat) az észlelt kockázatokról (lásd a „Napo takarít” című film „A biztonság angyalai” című epizódját), és jelezzék az átmeneti veszélyes helyzeteket (lásd a „Napo kalandjai” című film 1. epizódját „A jelzések fontossága” címmel);
- jelentsenek minden olyan változást a munkahelyen (osztályteremben), amely befolyásolhatja a biztonságot és az egészséget;
- tájékoztatást kapjanak a biztonságukat és egészségüket érő kockázatokról, valamint az e kockázatok kiküszöböléséhez vagy csökkentéséhez szükséges intézkedésekről;
- tájékoztatást kapjanak az életbe léptetendő megelőző és védőintézkedésekről;
- együttműködjenek annak érdekében, hogy a munkáltató (tanár) biztosíthassa a biztonságos munkakörnyezetet (iskolai környezetet);
- képzésben részesüljenek/utasításokat kapjanak a bevezetendő intézkedésekről;
- elsajátítsák a biztonsági eljárásokat (lásd a „Napo – biztos kezdet!” című film 2. epizódját „Figyelem – figyeljen oda!” címmel, vagy a „Napo takarít” című film 4. epizódját „Biztonsági terv” címmel), és kövessék azokat (lásd a „Napo – Biztonságos karbantartás!” című film 2. epizódját „Lezárt terület!” címmel, vagy a „Napo – Biztonságosan a munkahelyen” című film 8. epizódját „Rossz álom” címmel);
- lehetőség szerint ügyeljenek saját biztonságukra és egészségükre, valamint a cselekedeteik által érintettek biztonságára és egészségére (lásd a „Napo – biztos kezdet!” című film 4. epizódját „Vigyázzunk másokra is!” címmel);
- ne rögtönözzenek (lásd a „Napo kalandjai” című film 6. epizódját „A rögtönzész kockázatos” címmel);
- elővigyázatosak legyenek (lásd a „Napo – Biztonságosan a munkahelyen” című film 6. epizódját „Külön-külön” címmel);
- szükség esetén egyéni védőeszközt (EVE) használjanak (például maszkot, halálvédő eszközt, sisakot stb.) (lásd a „Napo – Veszély: vegyi anyagok!” című film 1. epizódját „Káros” címmel, vagy a „Napo – Elég a zajból” című film 1. epizódját „Gyógyíthatatlan” címmel).

Amit a tanulók megkérdezhetnek tőlünk mint tanároktól vagy a szüleiktől

- Milyen veszélyeknek és kockázatoknak vagyok kitéve?
- Részesülök-e biztonsági képzésben, és mikor?
- Milyen lépéseket kell tennem, hogy megvédjem magam?
- Mit kell tennem vész helyzetben?
- Hogyan jelentsek be egy balesetet, egészségügyi problémát, vagy ha valami rosszat észlelek?
- Mit tegyek, ha megsérültem?

Néhány dolog, amit elmondhatunk a tanulóknak (hallgatóknak)

- A kockázatok téged érintenek, terád irányulnak!
- Mindenfajta veszély bármikor lecsaphat rád: a krokodil mindig készen áll, hogy felfaljon!
- Állj meg, gondolkodj és cselekedj! (állj meg: piros lámpa; gondolkodj: sárga lámpa; cselekedj: zöld lámpa – a közlekedési lámpák jelzései)
- Miért hagyod figyelmen kívül a veszélyeket?
- Miért teszel olyan dolgokat, amelyek nem biztonságosak?
- Ismertessük a nem biztonságos helyzetek dominóhatását, azaz olyan negatív események láncolatát, ahol egy korlátozott jelentőségű elsődleges esemény további események sorozatát váltja ki, amely végül súlyos következményekhez vezet (lásd a „Napo – Biztonságosan a munkahelyen” című film 8. epizódját „Rossz álom” címmel).

A. táblázat

Kockázat	Film	Jelenet
Közúti balesetek		
Elüti egy jármű	Napo – Biztonságosan a munkahelyen	6. Külön-külön
Sietség vagy koncentráció hiánya	Napo takarít	1. Tervváltozás
Fáradtság és sietség	Napo – Biztonságos karbantartás!	5. Gyorsan, gyorsan...
Nagy sebesség és rejtett kockázatok	Napo kockázatos munkahelyen	5. Veszélyes kombináció

Tűz		
Tűz	Napo – Veszély: vegyi anyagok!	3. Gyúlékony
Tűz	Figyelemfelkeltő jelzések	2. Tiltó jel – Tilos a dohányzás
Tűz	Figyelemfelkeltő jelzések	4. Menekülési jel – Vészkijárat
Tűz	Figyelemfelkeltő jelzések	5. Tűzvédelmi jel – Tűzoltó készülék

Villamos áram		
Villamos áram	Napo „Biztonságban a munkahelyen és azon kívül”	Az a rész, amikor Napo előkészületeket tesz, hogy a diszkófények működjenek

Gépek		
Gépek	Napo kalandjai	5. Megfelelő védelem a megfelelő időpontban
Gépek	Napo kockázatos munkahelyen	1. Vigyázat, veszély!

Zaj		
Zajexpozíció	Elég a zajból!	Teljes film

Vegyi anyagok		
Vegyi anyagok kockázatai	Napo – Veszély: vegyi anyagok!	Teljes film

Elcsúszás és leesés		
Elcsúszás kockázata	Napo kalandjai	1. A jelzések fontossága
Leesés lépcsőről	Napo kalandjai	2. Jelezni nem elég
Leesés lépcsőről	Napo „Biztonságban a munkahelyen és azon kívül”	Az a jelenet, amikor Napo tárgyakkal megrakva a lépcsőn áll
Magasból való leesés	Napo – Biztonságosan a munkahelyen	2. Esésvédelem
Leeső tárgyak	Napo – Biztonságosan a munkahelyen	1. Biztonságban építkezni!

Kézi mozgatás		
Nehéz terhek	Napo – Biztonságosan a munkahelyen	5. Hátfájás
Nehéz terhek	Napo – Legyen könnyebb a teher!	3. Oszd meg és uralkodj!
Nehéz terhek	Napo – Legyen könnyebb a teher!	10. Tartsd szorosan!
Nehéz terhek	Napo – Legyen könnyebb a teher!	6. A párbaj
Rossz testtartás	Napo – Legyen könnyebb a teher!	5. Radikális ergonómia
Rossz testtartás	Napo – Legyen könnyebb a teher!	8. Gondolj a mozgásra!

Rezgések		
Rezgések	Napo – Legyen könnyebb a teher!	4. Rossz a rezgés

A „Napo, a veszélyvadász” első leckéje a kockázatértékelés másik oldalát mutatja be: a kockázatok és veszélyek azonosítását.

Ezt a tanári forrásanyagot az EU-OSHA a Napo-konzorciummal konzultálva készítette el. A konzorcium tagjai: a HSE (Egyesült Királyság), a DGVU (Németország), az INAIL (Olaszország), az INRS (Franciaország), a SUVA (Svájc) és az AUVA (Ausztria).

